

Второ заседание

Петък, 17 май 1985 г.

(Открито в 10 ч.)

Председателстващ Нинко Стефанов: Другарки и другари народни представители! В залата има необходимия брой народни представители, следователно можем да започнем нашата работа.

Откривам второто заседание на шестнадесетата сесия на Народното събрание.

Продължаваме с разисквания по проекта за Семейен кодекс.

Има думата народният представител Гиньо Ганев.

Гиньо Ганев: Другарки и другари народни представители! Аз се присъединявам напълно към общото убеждение, което силно прозвуча и тук, че семейството е една от висшите ценности на социалистическото общество и затова главната цел на новия Семейен кодекс е да създаде ефективни правни средства за неговата закрила, за хармоничното развитие на семейните отношения, за укрепването на брака. Вчера от името на вносителите на проекта д-р. Пенчо Кубадински обоснова позицията на нашата общественост, че сега у нас, в изграждането на зрелия социализъм, едновременно със създаването на все по-добри условия за развитието на семейството се увеличават и неговите демографски отговорности пред народа за раждането на повече деца, за тяхното възпитание, като свято задължение на родителите в дух на преданост към родината и активно участие в социалистическото строителство.

Според мен Семейният кодекс, който обсъждаме, с предлаганата в него уредба на семейноправните институти ще съдейства ефикасно за изпълнението на тези основни функции на българското семейство. Той ще се вгради в цялостната система от материални, морални, законодателни стимули и мерки на априлската социална политика на партията, формулирана кратко и многозначно същевременно като

върховна грижа за човека. А грижата за човека е грижа за семейството и през целия си живот е в семейни отношения с други лица. То е неговата опора през всичките му дни и пълноценната му обществена реализация е наистина невъзможна без добре изпълнен родителски или синовен дълг. От друга страна, семейството е опорно звено на социалистическата ни държава за осъществяването на нейния социално-икономически и културен напредък. Затова материалното и духовното преуспяване на семейството не е и не може да бъде само лично дело, а задача във висша степен отговорна, която изисква усилията на цялото общество, на всички негови органи и институции.

Това разбиране е изходно начало и на новия Семейен кодекс. Той подчертава силно охраната на брака и семейството от държавата и обществото. Изтъквам това, защото имаше, макар и отделни и изолирани гласове при обсъждането на проекта, които се позоваваха на някаква зле разбрана свобода в семейните отношения и искаха да квалифицират законодателната грижа за здравината на брака едва ли не като административна намеса в интимния семеен кръг. Нищо по-погрешно от това! Всичките положения на Семейния кодекс — такъв, какъвто ни е представен сега — са конкретно отражение на конституционния принцип, че бракът и семейството са под закрилата на държавата.

Правата на отделния човек имат естествен израз в семейството и грижата за правата на личността не може да се пренебрегва, а, обратно — тя е в хармония, тя е част от грижата за основните права на семейството. Казвам права на семейството и непременно трябва да говорим и за неговите задължения. Тук не става дума за някакви задачи, дадени свише, а за дълга, високия и патриотичен дълг на нашето социалистическо семейство да осъществява своята незаменима роля да свързва с живи нишки всеки човек с нравственото и културното наследство на народа и с комунистическите идеали. Опитът на цялото историческо развитие на човешките култури ни показва необходимостта обществото да насърчава и да подпомага семейната институция. Но докато въвн от социализма тази необходимост е повече пожелание, отколкото реалност, у нас ценностите на брака и на социалистическото общество се отстояват от цялата политическа система и от закона.

Категорично е впечатлението, че новият Семейен кодекс съдържа повече гаранции за трайността на брака, за правата на всеки член на семейната общност и особено за правата и за интересите на децата.

С тези критерии, извлечени от началата на социалистическия морал, може да се констатира, че Семейният кодекс с правнооценъчните си и процесуалните си механизми се

обявява „против“ и ще съдействува в борбата с отрицателните прояви, дестабилизиращи брака — потребителски съображения в отношенията между съпрузите, случаите на бягство от синовни задължения, разводи по хрумване, лекомислени бракове, безгрижие към старите хора и техните нужди, стремеж на някои родители към улеснен живот за сметка на броя и възпитанието на децата и т. н. И, обратно, кодексът нормира възможности, нормира условия и задължения за обществеността, за трудовите колективи, за правозащитните органи да насочват по-добре усилията си за предотвратяването и отстраняването на конфликти, които възникват на плоскостта на семейните и на битовите отношения.

От тази гледна точка просто за илюстрация ще посоча и ще подкрепя само няколко идеи, вложени в проекта.

Като държи сметка за емоционалния и нравствения характер на личните съпружески отношения, кодексът дава само отправни насоки за тези отношения, но изрично подчертава, че те се изграждат на основата на взаимно уважение и разбирателство и на общи грижи за семейството. Като първостепенно задължение на съпрузите се извеждат общите им усилия за осигуряването на благополучието на семейството, да се грижат за отглеждането, за възпитанието и за издръжката на децата. И не толкова и само с оглед на евентуални последици или на законодателни санкции, а за друго, за по-важното: да се насочва мисленето, да се насочва поведението на всички граждани към морално-етичните стойности и към отговорностите на съвместния живот.

С дълбока убеденост поддържам предвиденото в проекта по-пълно прилагане на принципа на общото притежание от двамата съпрузи на това, което са придобили през време на брака в резултат на съвместния им принос, и справедливото включване и на паричните влогове в съпружеската имуществена общност. Тази общност изразява идеята за единство и взаимопомощ, тя в мнозинството случаи сплотява съпрузите и е в съответствие със социалистическия начин на живот въобще и в семейството.

Знае се, че основно задължение на родителите е да се грижат за децата си, но силна подкрепа в народното обсъждане получиха и положенията в Семейния кодекс — за задълженията на децата на свой ред да уважават и подпомагат своите родители и особено нормираната грижа на пълнолетните деца за възрастни, нетрудоспособни или болни родители. За първи път се вписва изрично такова задължение и за внуците спрямо техните дядо и баба.

В обсъждането на проекта по отделни въпроси около бракоразводите се изказаха разни мнения. Аз поддържам безусловно текстовете в кодекса, които изхождат от принципното отрицателно становище на нашата социалистическа

общественост въобще към разрушаването на брака. Обществото е заинтересувано от съществуването на морално устойчиви семейства и гледа на развода като на явление, което най-често нанася вреди не само на тесния семеен кръг, а въобще на интересите на децата. Затова ръководна мисъл в уредбата на развода е, че обществото не може да се отнася с безразличие към небрежното, а това значи безотговорното поведение в семейството, което води до неговото разпадане.

Във връзка с това споделям положението, според което, когато не става дума за развод по взаимно съгласие, съдът трябва по начало да се произнася по вината на съпрузите за непоправимото разстройство на брака освен, разбира се, ако това разстройство се дължи на обективни причини, които не могат да се вменят във вина. Това не е административно ограничаване на разводите, а мярка за укрепване на семейството. При произнасянето по вината ще се създаде привилегия, както неведнъж вече се каза, за виновния съпруг, укоримостта на неговото поведение в случаите на тежки нарушения на социалистическата нравственост неоправдано ще убягва от вниманието на обществото. И нека съдът да не се прозинася относно вината, но само когато след като той е установил, че бракът е мъртъв, двамата съпрузи поискат това и се споразумеят напълно по всичко — относно родителските права, относно издръжката на децата и относно своите имуществени отношения. Така е и предвидено.

Все по тази логика при бракоразводния процес се създават много по-добри възможности за съда — да може да изясни действителните отношения между съпрузите, да вземе активно участие в усилията за тяхното помирение заедно с авторитетното съдействие, както настоя вчера и другарят Таков, когато това се налага, на представители на обществените организации.

Другарки и другари народни представители! При народното обсъждане спонтанно се одобриха повишените изисквания за нравственото поведение на членовете на семейството. Но и нещо повече! Направиха се много предложения да се развият още повече моралните устои и моралните измерения на брака. Но както всички знаем, нравственият свят на семейството е невероятно богат, той включва цялата гама от най-хубави човешки чувства и очевидно не може да бъде въведен в един закон.

Нашето семейство и занапред ще черпи сили и жизнестойност от социалистическите идейни и морални принципи. Те и конкретното им прилагане от държавните органи и от обществените организации ще утвърждават в душевността на българина вековната любов и преклонение към жената-майка, примера на родителите, които грижовно възпитават своите деца, ще ограждат с почит и с признателност умножава-

щите се за щастие династии на многолюдните трудови семейства.

Другарят Тодор Живков силно подчерта миналата година, че Семейният кодекс трябва да бъде израз на големите грижи на партията за укрепването на българското семейство.

Смятам, че предложеният проект отговаря на това внушително, на това категорично „да“, което трудещите се принаесоха в полза на здравето семейство и на грижите за неговото развитие. Затова мисля, че приемането на Семейния кодекс ще бъде израз и на суверенната, на управленската воля на българския народ. С такова убеждение аз ще гласувам за него!

Благодаря! (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Нинко Стефанов: Има думата народният представител Станка Шопова.

Станка Шопова: Другарки и другари народни представители! Народното обсъждане на проекта за нов Семейен кодекс премина активно, предизвика голям социален отзвук, достигна до всяко българско семейство. Според нас това обсъждане се превърна в изключително полезен обществен разговор за ролята и развитието на българското семейство, за отговорността на майчинството и бащинството, за комунистическото възпитание на подрастващите поколения.

Народното обсъждане на проекта е ярък израз на развитието на социалистическата демокрация у нас, на обогатяването и разширяването на нейните форми. Израз е на уважението и вниманието към мненията и предложенията, към думата на трудещите се. Израз е на голямата априлска грижа на Българската комунистическа партия, на държавата за добруването на народа, на всяко семейство, на всеки гражданин на нашето общество.

Убедени сме, че днес Народното събрание ще гласува проекта за Семейен кодекс, който в пълния смисъл на думата е резултат от прякото участие на народа в законодателната дейност.

Съвсем закономерно младежта беше най-активен участник в обсъждането. Въпросите за брака, за отглеждането и възпитанието на децата, за отношенията между съпрузите, за цялостната реализация на младия човек в семейството и в обществото са съществени въпроси на многостранната подготовка и високоефективна реализация на младежта.

В комсомолските дружества и организации, в младежките трудови колективи, навсякъде, където се учи, труди и твори българската младеж, свободно и откровено, с чув-

ство на висока гражданска отговорност бяха изказани мнения и предложения по проекта за нов Семейен кодекс. Освен това Научноизследователският институт за младежта организира няколко тематични проучвания: две представителни за страната социологични изследвания—„Специфични черти и проблеми на младото семейство“, „Стабилността на младежкия брак“, изследването „Материалното положение на младото семейство“ и сондажно проучване на младежкото обществено мнение по повод на проекта за нов Семейен кодекс.

Главните резултати могат да бъдат обобщени така:

Младите хора у нас масово, активно и сериозно участваха в обсъждането на проекта за нов Семейен кодекс. Те разбират сложността на проблемите на семейството и се безпокоят от някои негативни проявления, на дестабилизиране на семейно-брачните отношения. Търсят причините и искрено се стремят към преодоляването им. На първо място по своето значение измежду събитията в личния живот на човека българската младеж категорично поставя раждането на детето, на новия гражданин. На второ място в житейския си път младите хора поставят създаването на семейство и професионалния избор. Между всички качества, които биха искали да притежава непременно брачният им партньор, и жените, и мъжете поставят на първо място изискването „да бъде добър баща“, съответно „да бъде добра майка“. Над 80 на сто заявиха, че за тях интересите на децата и семейството им стоят над личните им интереси.

Тези водещи ценности в нравствения облик на младия българин определиха и отношението му към проекта за нов Семейен кодекс — пълно одобрение на социалистическите принципи, залегнали в основата му; подкрепа на принципите за защита на брака и семейството, за защита на децата, за обвързване на социалната реализация на личността в обществото с функциите ѝ в семейството, равнопоставеността между мъжа и жената, доброволността и трайността на брака, зачитането на правото на всяка личност на оптимална социална реализация.

Писмата, мненията и предложенията показаха, че българската младеж е социално зряла за новия етап в развитието на обществените отношения в нашата страна. Като цяло тя съзнава своята роля и отговорност, отнася се самокритично към отрицателните явления, издига високи нравствени критерии както за своето поведение в семейството, така и за цялостното развитие на семейната среда.

Нашата младеж имаше възможност да каже своята дума по съдържанието на проекта за Семейен кодекс на всички етапи от неговата разработка. В тясно взаимодействие с Отечествения фронт и другите обществени организации Ди-

митровският комсомол създаде организационно-политически условия всяко мнение, предложение, всяка критична бележка на младежите и девойките (а те не бяха малко) да достигне до Законодателната комисия на Народното събрание. Представители на Централния комитет на комсомола участваха активно както в работната група по изработване на проекта, така и при отразяване на мненията и предложенията. Ние сме удовлетворени от подхода в работата на комисията и от това, че наистина всички разумни и обосновани предложения своевременно намериха място в проекта.

Днес тук, в Народното събрание, мога да заявя, че Димитровският комсомол напълно подкрепя внесенния законопроект за нов Семейен кодекс. Той отразява политическата позиция на нашия младежки съюз за ролята и мястото на младото семейство в изграждането на развитото социалистическо общество.

Равнявайки се по високите изисквания на партията, XIV конгрес на Димитровския комунистически младежки съюз определи съвременния морален еталон на младото българско семейство. Еталон, който се гради на здравите основи на обичта и взаимното уважение, на любовта и грижите към децата, на общите идеали и цели; еталон, осигуряващ хармония между материално-битовия стандарт на семейството, професионалния растеж на младите родители и броя на техните деца. През тези години ние с всички сили се стремим да формираме този еталон в мисленето на младите хора, да го утвърждаваме в начина им на живот, да го превръщаме в норма на поведение. Защото проблемите, трудностите, противоречията са наистина много и не търпят отлагане. Внесеният за обсъждане законопроект е в пълно съзвучие с тези наши стремежи. Затова преобладаващата позиция по конкретните текстове на проекта е гравивна, оптимистична, изпълнена със съзнанието, че проектът за Семейен кодекс, който се обсъжда днес, ще регулира добре семейните отношения не само на днешните млади хора, но и в по-далечно бъдеще.

Специално искам да подчертая няколко въпроса.

Грижата и отговорността на социалистическото общество за създаване на всестрани условия за правилно и хармонично развитие на семейството, повишеното внимание на обществеността към средата, в която се отглеждат и възпитават децата, се възприемат от младежта като важна крачка напред в развитието на нашето законодателство, на обществените отношения.

Подкрепя се от всички и предложеното в чл. 5 ново задължение на социалистическото общество и на държавата да полагат грижи за подготовката на младите хора за⁸ брачен живот. Това е вече дълбоко осмислена потребност.

Младите хора одобряват и възможността при облекчени условия да се осиновяват извънбрачните деца и сираците. Значим социален ефект ще има правилото деца, оставени за отглеждане в обществено заведение, да се осиновяват, ако в едногодишен срок не са потърсени от родителите или близките си. Така много деца ще могат по-бързо да намерят семейна среда, да растат в нея спокойно.

Новият Семейен кодекс утвърждава и развива института на съпружеската имуществена общност. Така и според нас по един социално по-справедлив начин се осигурява материална основа за по-нататъшно развитие на семейството и за защита на имуществените интереси на съпрузите не сами за себе си, а в полза на семейството и на децата.

Много по-голяма зрялост и отговорност ще изграждат у младите хора новите правила за развода. Социологичните проучвания за разводите сред младите семейства доказаха, че обикновено разводът е голямо поражение за личността, което в повечето случаи се преживява и осъзнава като непоправима или трудно поправима драма. От разведените 85 на сто дадоха информация, че след развода имат различни, още по-тежки проблеми и се чувствуват потиснати. Над 50 на сто съжеляват, че са се развели. Както младежите със запазен брак, така и разведените подчертават, че разводът се отразява най-зле на децата. Едно такова пълно осмисляне на последиците от развода според нас е основание да очакваме нова, по-сериозна бариера срещу лекомислените и преждевременните разводи.

По време на всенародното обсъждане много родители настояваха в проекта да се възпроизведе нормата на приетия през 1968 г. Семейен кодекс, според която децата на разведени родители имат право на издръжка и след навършване на пълнолетие, ако продължават образованието си. Преобладаващата част от младите хора обаче подкрепиха предложението в проекта за нов Семейен кодекс издръжката да се дължи на децата само до навършване на 18-годишна възраст. Такава беше и позицията на Централния комитет на комсомола на всички етапи на подготовката на проекта. Ние сме убедени, че тя е в съответствие с новите възможности, които дава нашето общество на младежите и девойките, продължаващи образованието си. Стипендиите, осигурените общежития и места за полагане на допълнителен труд в свободното от учение време са гаранция, че младият човек може да следва и без да получава финансова помощ от родителите си. Социално зрели, подготвени за общественополезен труд — такива млади хора не могат и според нас не трябва да изискват от разведените си родители издръжка след навършване на пълнолетие.

Другари! Сам по себе си един закон трудно може да реши всички проблеми, които го извикват на живот — особено в случаи, които засягат всяко семейство, всяка личност; не може механично да проникне в душата, в интимната болка или мечта. Именно тук Димитровският комсомол вижда своето най-подходящо и политически вярно място — умно, деликатно, с уважение към достойнството и към проблемите на личността да стигаме до всеки млад човек, да му помагаме в трудни минути, да сме с него и в радостта. Когато е нужно, да проявяваме строга взискателност. От нас и от останалите обществени организации в най-голяма степен зависи формирането на мотиви на поведение на младия човек, съответстващи на социалистическия начин на живот; мотиви на лично поведение, еднопосочни със закона, с нормативната уредба. А това ще рече стремеж към пълно единство на обществени, семейни и лични интереси.

Така ние разбираме и изцяло подкрепяме принципа в проекта за нарастване ролята на обществените организации за създаването на условия за развитие на семейството, за отглеждане и възпитаване на повече деца в благоприятна семейна среда, за ограничаване на неблагоприятните явления, съпътстващи съвременния брак. Особено значима е и ролята ни за това — да утвърждаваме отговорността на семейството и примера на всеки родител за трудовото, за нравственото, за патриотичното възпитание, за формирането на социалистически граждански добродетели у всяко дете, у всеки юноша и девойка. Да не се допускат условия за потребителско отношение към живота, за егоизъм, за паразитно съществуване на някои неучещи и неработещи млади хора на гърба на семейството и обществото. Да създаваме обстановка на нетърпимост спрямо безотговорното отношение към синовния и към родителския дълг. Същевременно да засилим грижата си като Димитровски комсомол, като общество към децата в неравностойно социално положение, растящи без семейство, без родителска грижа.

Искам да уверя, че Димитровският комсомол напълно съзнава своите нараснали задължения и отговорности в подготовката на младежите за семеен живот, за тяхното семейно-брачно възпитание, за многостранната и пълноценната им подготовка за живота и особено за раждането и отглеждането на повече деца, за съхранението и развитието на най-добрите народностни традиции и добродетели в съвременното българско семейство.

За нас новият Семеен кодекс не е само един по-съвършен законодателен акт. Той е акт с голямо политическо и възпитателно значение. В съзнанието на младите хора той се свързва с голямата грижа на партията и държавата, лично на другаря Тодор Живков за разцвета на българското се-

мейство, на българската социалистическа нация, за нейното духовно и материално благополучие. Нашата младеж, димитровските комсомолци добре знаят колко много се прави за по-нататъшното повишаване на жизненото равнище на народа в съответствие с решенията на Дванадесетия партиен конгрес и следконгресното творчество на др. Тодор Живков, с Декемврийската програма; колко нови социални придобивки получи в последните години децата, майките, младите семейства, младите специалисти. Трудно може според нас да се посочи друга страна, която да е решила така щедро и перспективно тези въпроси. Това ни прави горди, че сме граждани на социалистическа България, горди с априлската линия на нашата партия.

Още повече това ни задължава за труд, за творчество, за новаторство по пътищата на научно-техническата революция, на интензификацията, по законите на социалистическия начин на живот.

Задължава ни като граждани на социалистическа България — за силата, за авторитета, за икономическата и отбранителната мощ на реалния социализъм; за това да бъдем достойни негови строители, творци и бранители.

Задължава ни като българи — да расте България и с броя и жизнеността на своите деца; със здравината и топлотата в семействата им; да е дълбок и вечен българският корен!

За всичко това са нужни дела!

И ние ще го доказваме.

Благодаря. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Нинко Стефанов: Има думата народният представител Минчо Пейчев.

Минчо Пейчев: Уважаеми другарки и другари народни представители! Едва ли е необходимо да се привеждат доказателства за изключителното значение на предложения за обсъждане на настоящата сесия на Народното събрание проект за Семейен кодекс. Тези доказателства се съдържат в самия проект и в доклада за резултатите от проведеното всенародно обсъждане.

Наричаме българското семейство основна клетка на нашето социалистическо общество. Да, основна клетка, при това жива, чието развитие се влияе непосредствено от развитието на обществото и събира като във фокус жизнените интереси на всеки човек, защото човек се ражда в семейството, расте и се възпитава в семейството, изгражда се като личност и се реализира в живота в съответствие със своите желания и стремежи и в интерес на социалистическото общество.

Еднопосочността на интересите на отделния човек, на семейството и на обществото при нашите условия се осигурява от високохуманната по своята същност социална политика на Българската комунистическа партия. Грижата за човека, грижата за семейството, за израстването и възпитанието на подрастващото поколение са смисъл и съдържание на тази политика.

Всичко това обяснява и пълното одобрение, с което беше посрещнато решението на Политбюро на Централния комитет на Българската комунистическа партия и Държавния съвет за всенародно обсъждане на проекта за Семейен кодекс.

Данните, посочени в доклада за резултатите от проведеното всенародно обсъждане, са впечатляващи и ярко илюстрират изключителния интерес и активност на всички граждани към предложения проект за нов Семейен кодекс. Това всенародно обсъждане действително се превърна във всенароден разговор по проблемите, свързани с развитието на българското семейство в условията на изграждане на развитото социалистическо общество.

Във всенародното обсъждане активно се включиха и жителите на Старозагорски окръг. По месторабота и местоживеење бяха проведени над 2300 разнообразни форми на обсъждане на проекта. Общо за окръга взе участие 45 на сто от населението, като бяха направени 2720 предложения.

Другарки и другари народни представители! В проекта за новия Семейен кодекс е заложена по-съвършена уредба на отношенията в семейството, която отразява както настъпилите промени в сложните семейни отношения, така също и последните постижения на науката, опита и изводите от прилагането на семейното законодателство.

От една страна, проектът съчетава принципите, върху които се изгражда нашето съвременно общество, с богатите народностни традиции, съхранени през вековете в българското семейство. От друга страна, новият Семейен кодекс не само създава задължителни правила за поведение, но и възпитава в духа на красотата семейните отношения, в духа на комунистическата нравственост. Тези достойнства на проекта са безспорни и считам, че при неговото прилагане в бъдеще те неминуемо ще доведат до по-висока социална ефективност.

Безспорен е фактът, че в етапа на изграждането на развитото социалистическо общество непрекъснато нараства ролята на семейството и именно затова грижите на партията и държавата са насочени за непрекъснато подобряване условията за неговото развитие. Тези условия благоприятствуват не само процесите за възпроизводство на населението в биологичен смисъл, но са и реална предпоставка за духов-

ното израстване на младото поколение, за възпитаването му в дух на патриотизъм, в активно отношение към труда, разкриват широки перспективи за всестраниното развитие на личността. Положителните промени на социално-икономическите условия в същото време предполагат и повишени изисквания към семейството като цяло и към неговите членове. Права и задължения са свързани в диалектическо единство. Именно затова в проекта са намерили място нови положения, произтичащи от характера на социалистическите отношения, основани на конституционни принципи.

Преценявани от тази гледна точка, текстовете, уреждащи принципите, върху които се изграждат семейните отношения, функциите на семейството и отношенията между членовете му, са по-пълни и по-адекватно кореспондират с поставените цели, формулирани в чл. 2 на проекта.

В проекта за Семейен кодекс са обхванати всички* проблеми, всички страни на семейните и брачните отношения — сключването на брака, личностните и имуществените отношения между съпрузите, разводът и произтичащите от него последици, осиновяването, отношенията между родители и деца и задълженията между тях, настойничеството и попечителството. В същото време силно впечатление прави фактът, че в цялата тази разнообразна по своята същност проблематика неотменно присъствуват две основни ръководни начала: защитата на брака като основа на семейството и всестранината закрила на децата и техните интереси от държавата и обществото.

Съвсем логично се налага изводът, че формирането и утвърждаването на новия тип семейство, хармоничното развитие на семейните отношения, планирането на семейството, отглеждането и възпитанието на децата не са само лично дело, както вече се подчерта, а дело и грижа на държавата и обществото като цяло.

Наред с това нашата общественост и всички ние с основателна тревога приемаме някои отрицателни тенденции, които се набелязват през последните години, като намаляването на раждаемостта, увеличаването на разводите, отклоненията от родителските задължения. Прекратяването на тези негативни тенденции освен целенасочената и системна работа на цялата общественост изисква и по-ефикасна законодателна защита. Считаю, че проектът за новия Семейен кодекс осигурява напълно това изискване и създава правна основа за заздравяването на брака като естествена среда за създаването, отглеждането и възпитаването на децата.

С пълно основание в съответните текстове на проекта се предявяват завишени изисквания към съпрузите в изпълнение на техните общи задължения за укрепване на брака.

Предявява се повишена строгост при допускането и уреждането на развода, засилено е значението на вината и произтичащите от това последици. Това е продиктувано от стремежа за оказване на възпитателно въздействие върху съпрузите и мотивирането на нравствено издържано поведение.

И все пак убеден съм, че никой не би си представил, че тази завишена строгост автоматично ще доведе до намаляване на разводите, защото основното в борбата за тяхното намаляване си остава системната работа на всички, за да се отстраняват или намаляват условията, които довеждат до бракоразводния процес.

Да вземем само едно от тях: подготовката на бъдещите брачни партньори да поемат голямата отговорност на семейните задължения.

Всички млади хора с трепет и любов, с мечти и вяра в бъдещето тръгват по общия семеен път. Но достатъчно ли е само това, за да бъде техният брак щастлив и хармоничен?! Притежават ли те необходимата подготовка и знания за тази отговорна и най-благородна задача? Обективните материални условия за това са осигурени от нашето социалистическо общество. Наред с това обаче смятаме, че са необходими по-целенасочени и комплексни мерки за подготовката на младите хора за брачен живот — като се започне от семейството, училището до обществените и държавните органи, които имат отношение по тези проблеми. Например у нас все още не съществуват предбрачни и брачни консултации. Доколкото ми е известно, в някои братски страни те работят и вършат полезна дейност. В тях младите съпрузи биха получили компетентни съвети по вълнуващи ги проблеми от висококвалифицирани специалисти — лекари, психолози, педагози, юристи, социолози.

Това, разбира се, не може да бъде обект на Семейния кодекс, но тези задължения за подготовката на младите хора за брак произтичат от текстовете, записани по този проблем в проекта.

Що се отнася до повишаване на раждаемостта, неминуемо правната основа, която създава новият Семеен кодекс за укрепването на брака и семейството, успоредно с големите социални придобивки, осигурявани непрекъснато от държавата и обществото, ще повлияят благотворно върху този динамичен фактор, влияещ се много, и ще доведат до подобряване на този показател. Наред с това изказвам своето убеждение, че при непрекъснатото подобряване и усъвършенстване на материалните стимули за повишаване на раждаемостта все повече на преден план ще изпъкват проблемите за преодоляване на психологичните фактори. Поне засега ми се струва, че цялата дейност, насочена за създаване на психологична нагласа в семейството за създаването и

отглеждането на повече деца, е недостатъчна и започва едва след брака. Убеден съм, че ефективността на тази дейност би била по-голяма, ако предпоставките за нагласата за повече деца бъдат неразривна част от възпитанието на младите хора в семейството, в училището, в обществото, т. е. в процеса на формиране на тяхната личност.

В заключение, като изказвам своето пълно одобрение на проекта за нов Семейен кодекс, дълбоко съм убеден, че той е солидна основа за бъдещото развитие на новото социалистическо семейство, и ще гласувам за неговото приемане.

Благодаря. (Ръкопляскания)

Председателстващ Нинко Стефанов: Има думата народният представител Нели Момчилова Мартинова.

Нели Момчилова: Уважаеми другарки и другари народни представители! Особено съм щастлива, че ми се предоставя възможността да взема отношение по един такъв важен проблем, какъвто е обсъждането на Семейния кодекс.

Вълнувам се и като жена, и като майка, и като млад човек, наскоро поел по семейния път. С голямо внимание се запознах с проекта за нов Семейен кодекс, участвах в неговото обсъждане. Човек не веднага може всичко да разбере, но с душата си почувствавах, че това е документ, който дава много на майката и нейните рожби, утвърждава взаимното уважение, доверие и душевна топлина между членовете на семейството. В нашето сложно и напрегнато време всеки се стреми към семейна топлина и щастие, нуждае се от любов и разбирателство. Новият Семейен кодекс дава законодателна основа за развитие на българското семейство в зависимост от потребностите на нашето време. Нещо повече, той дава възможност за развитие на способностите на всички членове на семейството. Българската жена усвои много трудни и дори мъжки професии, отдава всичките си сили и нежност за отглеждането на децата, за домашния уют, поема и обществени задължения. Правилното разпределение и съзнателното отношение към семейните задължения ще даде възможност за изява на нейните способности, за професионалното ѝ усъвършенствуване.

Основателен интерес предизвикаха онези нови моменти в кодекса, които са свързани с отглеждането и възпитанието на децата, със задълженията на пълнолетните деца да се грижат за своите болни и възрастни родители, с цялостното уреждане на отношенията между внуците и техните дядо и баба, моменти, в които прозира грижата на партията и държавата за всестранна закрила на децата и възрастните хора, да бъдат защитени в максимална степен техните интереси.

Можем да си обясним активността и ентусиазма, с които участваха в обсъждането представителите на различни поколения в окръга. А интересът към правната защита на децата и семейството, регулирането на брачните отношения отговаря и е в съзвучие със задачата за укрепване на българското семейство, за издигане на неговите функции.

Много тревожно звучаха въпросите: „ще намаляят ли разводите?“, „ще бъде ли по-здравое семейството?“, защото все още не стихват делбите, наследствените спорове, материалните претенции. Мисля, че що се отнася до младите хора, Семейният кодекс ще бъде като предупредителен знак за последствията от един развод. Ще намаляят прибързаните и необмислените решения, ще се подсказва на младите съпрузи, че разводът не е единственият и най-правилен изход за премахване на противоречията. Напълно одобрявам направеното допълнение в чл. 5, с което се въвежда задължение за обществото и държавата да подготвят младите хора за брачен живот.

Наскоро станах майка. С появата на детето ми у мен се породиха нови чувства и трепети, вълнения и тревоги. Нима може да има майки, за които тези преживявания са забравени или ненужни? За такива майки ни говорят очичките на децата от дом „Майка и дете“. Очички, пълни с една тайна надежда, с един въпрос и една болка. Напълно справедливо към чл. 57 е добавена алинея втора, която дава възможност на детето да бъде осиновено без съгласието на родителя, ако същият не го е потърсил в едногодишен срок от деня, когато е трябвало да го вземе.

С направените изменения и допълнения Семейният кодекс е една основа, върху която можем да градим своето социалистическо семейство, да възпитаваме истински патриоти на скъпата ни Народна република България. И от това, доколко здраво ще бъде това семейство, доколко ще издържи на времето, какви съвместни цели ще постигне, как ще съхрани и обогати народните традиции, колко и какви деца ще отгледа, зависи и бъдещето на нашето общество.

Още веднъж изразявам своето одобрение за новия Семейен кодекс и ще гласувам за него, защото той се подкрепя от всички трудови хора от Търговищки окръг. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Нинко Стефанов: Желаете ли още някой народен представител да се изкаже или да направи предложения?

Има думата народният представител Раденко Григоров.

Раденко Григоров: Уважаеми другарки и другари народни представители! Аз няма да правя обширно изказване. Ще отбележа някои моменти от проекта за нов Семейен кодекс.

Прави ми впечатление, че ударението в проекта за нов Семейен кодекс пада върху проблемите след развода. Там най-широко, най-подробно е казано всичко, кое как да се раздели — квартира, предмети и т. н. Според мен недостатъчно е казано това, което засегнаха много добре др. Пеко Таков и току-що изказалият се другар от Стара Загора — за превантивната работа, да не се стигне до развод.

Трябва да направим така, другари, че в нашето социалистическо общество, и то на този етап, когато ние градим развито социалистическо общество, разводът да бъде изключение. Така, както беше изключение преди 9 септември. За смях ставаше този, който се разведе, който напусне жена си. И сега другарката Станка Шопова добре го каза — 50 на сто от анкетираните разведени съжаляват, че са се развели. Това до какво води? — Води до това, че предварително не е работено достатъчно, за да знаят младежите, че не бива да се развеждат, защото има последствия.

Освен това, че младежите не бива да сключват брак, преди да са изминали 30 дни, след като са подали молба, както се предвижда в проекта, какво ще може да се добави, аз не мога да кажа, не съм участвувал и в разискванията, но специалистите, които работиха толкова дълго време, нека да помислят още какво може да се добави. Това е основното, другари.

Искам да обърна внимание върху разпределението на вещите при развода — кое на кого е в семейството. Стига се, другари, дотам, не знам как ще реагирате вие, но на мен ми се вижда чудно това, ако някой от съпрузите е получил хонорар, този доход да остане само за него. Вие знаете, че има възможност някой изобретател да получи и 100 000 лв. независимо от заплатата, ако е измислил нещо уникално, което ще развие нашата техника, нашата наука и т. н. Тези 100 000 лева правилно ли е да бъдат само лично негови, а не на семейството? Кога се е правило това в нашето семейство? Това са допълнителни доходи. Единият от съпрузите има заплата, но получава и допълнителен приход, който трябва да бъде също на семейството. Такъв текст може да не се записва в кодекса — да бъде ли този приход на семейството или негова лична собственост — това трябва да се решава в семейството.

В друг текст е записано, че инструментите, които се ползват в семейството, са също лична собственост, напр. лопатата, с която аз работя, внукът не може да я вземе, защото е моя лична. Аз смятам, че тези неща трябва да се поправят.

Има още един въпрос. Казва се в проекта, че младежите трябва да са навършили 18 години, за да имат право на брак, като по изключение може по решение на председателя на народния или на общинския народен съвет да се сключи

чи брак и на 16 години. Ако се приеме „по изключение“, може да се прояви и субективизъм и тези изключения да станат правило. Трябва да се каже ясно при какви обстоятелства може да се сключи брак на 16-годишна възраст и служебното лице ще знае как да постъпи в тези случаи.

Един друг въпрос, другари, традиционен за България от векове — мнозина граждани в своите предложения са повиждали въпроса свидетелят при бракосъчетанието да се нарича кум, така, както е било у нас. По-старите другари, които присъствуват тук, и аз съм от тях, знаят, какво беше кумът за семейството. Когато ме пратеха като малък при нашия кум да му поинскам да ни даде нещо, аз отивах при него с уважение. Беше ми внушено от родителите, че кумът е съветник на семейството, опора на семейството. От уважение му целувах ръка и той ме изпращаше с най-добри пожелания. Винаги е бил готов да помогне със съвет или с каквото може.

За ваше сведение хората и сега наричат свидетеля кум. Но, разбира се, понякога свидетелят само се подписва и повече не се интересува от младото семейство.

Ако другарите, които са работили по кодекса, смятат, че непременно трябва да остане „свидетел“, не може ли да направят компромис да се пише „кум“ (свидетел) или „свидетел“ (кум).

Това са моите бележки. Благодаря ви. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Нинко Стефанов: Има думата другарят Тодор Живков.

Тодор Живков: Драги другарки и другари, аз напълно поддържам предложението на др. Григоров, че всичко, каквото е придобито по време на брака, е обща собственост *(ръкопляскания)*, независимо откъде е — дали е заплата, хонорар и т. н. и т. н.

Аз моля това комисията да го има предвид при окончателната редакция преди гласуването на кодекса. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Нинко Стефанов: Желаете ли още някой народен представител да се изкаже или да направи предложение по проекта за Семейен кодекс? — Няма желаещи.

Пристъпваме към първо гласуване.

Моля народните представители, които приемат по принцип проекти за Семейен кодекс, да гласуват.

Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Проектът за Семейен кодекс се приема единодушно на първо гласуване. *(Ръкопляскания)*

Преди да се постави на второ гласуване, проектът се предоставя на Законодателната комисия и на другите по-

стоянни комисии на Народното събрание за допълнително обсъждане.

Преминаваме към разглеждане на следващата точка от дневния ред:

Законопроект за изменение и допълнение на Наказателния кодекс.

(Мотивите и текстът на законопроекта — приложение № 5, I)

За доклад има думата вносителят народният представител проф. Костадин Лютов, главен прокурор на Народна република България.

Костадин Лютов: Другарки и другари народни представители! През последните години в света зачестиха актовете на тероризъм. Особено опасни размери придобива международният тероризъм, който създава пречки за нормалните връзки между държавите и народите и води до влошаване на международните отношения. Жертва за тероризма стават невинни хора. Причиняват се материални щети.

Причините, които обуславят тероризма в редица буржоазни страни, се коренят преди всичко в самата същност на капитализма, в политиката на диктат и насилие, провеждана от реакционните империалистически кръгове.

Сериозна тревога предизвиква обстоятелството, че някои държави превръщат тероризма в елемент на своята международна политика, предприемат военни и други действия, целящи изменянето или подкопаването на общественно-политическия строй на суверенни държави.

Едновременно с това управляващите кръгове, които прибегват до политиката на държавен тероризъм, се опитват да обвиняват в тероризъм революционно-демократичните и национално-освободителните движения, борещи се за своята независимост.

Друга тежка форма на престъпност в някои буржоазни страни, близка по характер или свързана с тероризма, е вземането на заложници с оглед постигането на политически или користни цели.

Всичко това разкрива класовата същност и политическата характеристика на съвременния тероризъм като средство за национално, социално или расово потисничество и за destabilизиране на социалистическия обществен строй.

Тези тревожни явления и тенденции в съвременните международни отношения изискват бързи и ефикасни мерки, за да се гарантират сигурността и спокойствието на народите.

Народна република България винаги е била последователен противник на теорията и практиката на тероризма. Теро-

ристичните действия са несъвместими с целите на нашата вътрешна и външна политика. Такива прояви са дълбоко чужди на същността и характера на нашия социален строй, на нашата идеология и морал. У нас няма социални условия, благоприятстващи такава престъпна дейност.

България нееднократно е доказвала своето положително отношение към международното сътрудничество в борбата срещу тероризма. Тя взе активно участие в разработването и приемането на редица важни международноправни документи в тази област, като например Хагската конвенция за борба с незаконното завладяване на въздушни кораби от 1970 г., Монреалската конвенция за борба с незаконните актове, насочени против сигурността на гражданската авиация от 1971 г., Конвенцията за предотвратяване и наказване на престъпленията против лица, ползващи се с международна защита, в това число и дипломатическите агенти, от 1973 г. Тя своевременно е привеждала своето вътрешно законодателство, включително наказателното, в съответствие с поетите международни задължения.

Положителното си отношение и готовността си за международно сътрудничество в борбата срещу проявите на тероризъм нашата страна нееднократно е доказвала и на практика. И без наличието на задължения, произтичащи от международни договори, на основата на конкретно договаряне България сътрудничеса за разкриване на факти и обстоятелства, свързани с терористична дейност, и е предавала на други страни престъпници — чужди граждани, оказали се на нейна територия.

Ефективността на борбата срещу тероризма зависи преди всичко от мерките за предотвратяване и наказване на подобни деяния, предприемани от държавите. В това отношение нашето национално законодателство съдържа редица строги наказателноправни норми, насочени към пресичане на терористичната дейност и към наказване на извършителите на такава дейност.

Под прякото или косвеното влияние на идеологическата диверсия на империализма и на тероризма в капиталистическите страни през последните години у нас бяха извършени отделни взривявания, палежи и други подобни актове, които отнеха живота на невинни хора и предизвикват смут и безпокойство в обществото.

Това налага да се внесат някои частични изменения в Наказателния кодекс за засилване на санкциите срещу подготовката и осъществяването на терористични деяния.

Предлаганите изменения и допълнения в Наказателния кодекс са в няколко основни насоки.

Първо, усъвършенствуват се разпоредбите, установяващи съставите на противодържавни и общоопасни престъпления

с терористична насоченост, за да се обхванат по-цялостно възможните прояви и по-специално да се наказват в пълно съответствие с техния общественopolитически характер и насоченост. С оглед на това с измененията в чл. 96 и 97 се предвижда да се наказват като противодържавни престъпления някои общоопасни деяния, като палeж, взривяване, причиняване на наводнения, причиняване на транспортна злополука или замърсяване на водата, когато са извършени, за да се подкопае или отслаби властта или да ѝ се създадат затруднения, и от това е последвала или може да последва смърт или тежка телесна повреда на някого.

Второ, създават се отделни текстове (чл. 97, ал. 2 и 3 и чл. 143а) за вземане на заложници. Макар че в нашата страна няма такива случаи, текстовете са необходими, за да се осигури по-пълно защитата на лицата, които се ползват с международна закрила. Това съответствува на идеите, заложени в приетата от Общото събрание на ООН Международна конвенция за борба с вземането на заложници.

Трето, обявява се за престъпление недоносителството не само за вече извършено или извършващо се, но и за готвещо се престъпление против Народната република. Това е в пълно съответствие с чл. 8, ал. 3 от Конституцията, която възлага като задължение на гражданите да участвуват активно в борбата за укрепването на законността и за предотвратяване на престъпленията.

Четвърто, за да се засили превантивната роля на Наказателния кодекс в борбата с терористичните и общоопасните престъпления, се предвижда наказателна отговорност за:

закана с такова престъпление независимо дали тя е насочена към определено лице или не (чл. 112а и 320а);

приготовление към взривяване, палeж, предизвикване на наводнения и други посочени в чл. 356в общоопасни престъпления или към контрабанда с наркотици (чл. 242, ал. 8);

за извършване на деяние, което е от естество да създаде недоверие към властта или да внесе смут в обществото (чл. 273);

със същата цел се засилва отговорността за незаконно придобиване, държане, пренасяне или предаване на друго на взривни вещества, огнестрелни оръжия или боеприпаси (чл. 337 и 339) и за подаване на лъжливи сигнали или знаци за злополука или тревога (чл. 326).

Пето, предвижда се отговорност за чужденци, които на територията на България се подготвят да извършат в чужбина общоопасни деяния — включително производство, държане, пренасяне или предаване другиму на наркотични вещества (чл. 356б). Текстът на чл. 356б особено нагледно показва готовността на нашата страна да участвува още по-

активно в борбата с международния тероризъм и с наркоманията. Досега в тези случаи наказателните санкции предвиждаха изгонването на чужденеца от страната или предаването му на съответната държава при наличие на договор за правна помощ или на конкретно договаряне.

Главната прокуратура на Народна република България смята, че новите изменения и допълнения ще допринесат за по-нататъшното издигане авторитета на страната като последователен борец против тероризма и наркоманията и за осигуряване на условия за спокоен и сигурен живот на трудещите се, за още по-уверено и активно участие в решаването на грандиозните задачи, поставени на сегашния етап от партията и от генералния секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия и председател на Държавния съвет на Народна република България Тодор Живков.

По изложените съображения моля ви, другарки и другари народни представители, да обсъдите предложениия законопроект и ако го одобрявате, да гласувате за неговото приемане.

Благодаря. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Нинко Стефанов: Има думата докладчикът на Законодателната комисия народният представител Борис Манов.

Борис Манов: Уважаеми другарки и другари народни представители! Законодателната комисия обстойно разгледа законопроекта за изменение и допълнение на Наказателния кодекс.

Тя стигна до извода, че измененията и допълненията са навременни и ще допринесат за издигането на международния авторитет на Народна република България, тъй като са резултат на нейната принципна и последователна политика за борба срещу всякакви форми на тероризъм, за опазване на живота, здравето и спокойствието на хората.

Предложенията, които Законодателната комисия прави за изменения в някои текстове на проекта, целят тяхното подобряване, без да засягат същността им и целта, която законопроектът преследва. Те са отпечатани и са ви раздадени, поради което не се налага да ги възпроизвеждам.

Поради това от името на Законодателната комисия предлагам да гласувате за приемането на законопроекта заедно с предложенията, които сте получили.

Благодаря!

(*Предложенията на Законодателната комисия — приложение № 5, II*)

Председателстващ Нинко Стефанов: Преминаваме към разисквания по законопроекта.

Има думата народният представител проф. Димитър Димитров.

Димитър Димитров: Другарки и другари народни представители! На нашето внимание за обсъждане е представен проект за изменение и допълнение на един от най-важните актове в нашата нормативна система — Наказателният кодекс.

Във връзка с това пред нас се поставят три основни въпроса: какви са тези изменения и допълнения, от какви изисквания и съображения са продиктувани, необходимостта и навременността им и накрая — какво се цели да се постигне с тяхното приемане?

Вносителят на законопроекта даде основата на отговора на тези три въпроса. Аз искам да се спра на някои нормативни конкретни анализи, съдържащи се в проекта.

Нашата социалистическа държава е развита правова държава със стройно изградена правна система, изградена въз основа на чл. 5 от Конституцията. В този текст наред с другите основни принципи на нашето държавно устройство е посочен и принципът на законността. А в чл. 8 този принцип се конкретизира така: „Народна република България се управлява точно според Конституцията и законите на страната“.

Начинанието за усъвършенстване на нашия Наказателен кодекс, за неговото допълване и изменение е достатъчно назряло. То е продиктувано от настъпилите изменения в живота на обществото, в задачите на държавната власт, в международните отношения.

Да почнем с приноса, който нашата правна система може и трябва да даде сега в борбата срещу тероризма и империалистическата диверсия. Нужно ли е да се повтаря и тук, че социалистическа България, нейният народ, нейната власт са против терора, против диверсията! Не от днес, не от вчера, а отпреди 150 години, когато социализмът стана наука, а после стана практика. Винаги, навсякъде освободителното учение на научния социализъм е било против терора, против диверсията. Изминалите 40 години показаха и доказаха, че те са чужди, че те са несъвместими с нашата социалистическа действителност, с нашия живот, с нашия строй.

Да, така е у нас. Но не е навсякъде така извън нас. А ние не живеем на изолиран държавен остров, а в система от държави. Уви, в наше време в немалко от тях терорът е всекидневие, а идеологическата диверсия и не само тя е широка практика. И тази действителност ни задължава да вземем и правнонормативни мерки против терора, против диверсията.

С тези мерки ние разширяваме и обсега, и ефикасността на борбата против тероризма, против диверсията, против опитите за дестабилизиране чрез тяхната подготовка и употреба не само на нашата, и нека това добре да се разбере, не толкова на нашата страна и държава. А когато ние засилваме и обличаме в правна форма възможностите на нашите съответни органи да се борят по-ефикасно против тероризма, против диверсията, против опитите за дестабилизиране на държавата ни и на другите държави, ние даваме своя реален принос в международните усилия за борба срещу тероризма, срещу диверсията и тям подобни деяния. Нека това бъде ясно и у нас, и извън нас и да се оценява така, както трябва.

Пряк израз на такова разширяване на обсега и ефикасността на нормите в нашата правна система ни дават измененията и допълненията към чл. 96, 97 и 106 от нашия Наказателен кодекс. Разширяването на този обсега в смисъл, че извън досегашните целенасочености на терористичните действия, а именно — подравяне и отслабване на властта в Народна република България, се прибавя и още една — създаване на затруднения на властта в Народна република България. Това е широкоовластителна норма, но тя е навременна и необходима затова, защото в нея могат да бъдат включени всички ония прояви, опити и действия, които животът днес непрекъснато поднася на народите и държавите. Стриктната ограниченост на старите норми на Наказателния кодекс не позволяваше широко тълкуване и включване на такива прояви, които в миналото липсваха, а днес са масова практика. Новопредложените изменения и допълнения към съответните членове на Наказателния кодекс отстраняват една ограничаваща слабост на досегашни правни норми и осигуряват разширен обхват и по-голяма ефикасност.

Друго подобно разширяване на обсега на правните норми се предлага във връзка с необходимостта да се набележат мерки за защита от посегателства върху живота и телесния интегритет не само на държавни и обществени дейтели при действия на измяна. Става дума да се защитят и други лица, граждани, които не попадат в обхвата на категорията държавни и обществени дейтели. Става дума за защитата на такива лица, когато върху тях се извършва посегателство чрез използване на средства, причиняващи масова смърт или тежка телесна повреда — взрив, изкуствено причинени наводнения, примерно чрез разкъсване на баражни стени, разрушаване на водопроводни устройства, а също така и чрез палежи или така много зачестилите през последното десетилетие в доста страни на Запад атакувания и повреждания на транспортни средства. И тук се предлага едно по-широко овластяване, като към старите ограничаващи норми се прибавя една по-широкообхватна норма, а

именно — и други някакви начини, които са или могат да бъдат общоопасни. Престъпната воля може да прибегва и до средства и начини, които практиката на нашето съвремие показва, че трудно могат да се конкретизират като средства за агресия върху обектите на тази агресия при държавна измяна. Затова се предлага една такава норма, която да включва всички варианти на посегателство, ако те се квалифицират като общоопасни начини и средства. С това допълнение очевидно се цели и ще се постигнат по-добри резултати при прилагането на съответните правни норми от нашия Наказателен кодекс.

Другарки и другари народни представители! Четем по вестници и списания, чуваме по радиото, гледаме по телевизията за широкото разпространяване, особено през последното десетилетие в редица страни на Запад, на особен род посегателство върху човека и гражданина — отвличането, вземането на заложници.

Това е престъпление, тясно свързано с тероризма. Отвличането не е обаче самоцелно, но и в двете му прояви форми е средство за диктуване на условия от политически и обществен характер и за диктуване на условия за ограбване. Предлаганите на нашето внимание допълнения на чл. 97 от Наказателния кодекс представляват един принос към международните усилия за борба срещу отвличанията и заложниците, принос и от страна на Народна република България. Вярно е, че у нас засега тази форма на терористична престъпност не е проникнала. Но никоя страна не е имунизирана срещу тази форма на престъпна зараза. У нас предлаганите допълнения към съответните членове на Наказателния кодекс би трябвало по-скоро да се приемат като превенция и като израз на принос и сътрудничество в международната борба против този съвременен вариант на тероризма.

Пак във връзка с увеличаване ефективността на нормите против престъпните действия сме сезирани с предложение за допълнение на чл. 112 от Наказателния кодекс, в чиято алинея първа се предвиждаше само наказването на лица, които са знаели, че се върши или че се е извършило престъпление против Народна република България, и не са съобщили за това на властта. Новото в предлаганото изменение се състои във включването и на задължението да се съобщи за това престъпление не само за сегашно и минало време, но и за бъдеще време, т. е. когато лицето знае за подготвянето на престъпление срещу Народна република България и не съобщи за това на властта. Липсата на такава норма в досегашния текст на нашия Наказателен кодекс е пропуск. Несъмнено е, че ефикасността на нормата ще се увеличи, ако тя включва и задължението да се съобщава за подготовката на едно такова тежко престъпление срещу сигурността на

нашата държава. В много по-голяма степен съобщаването за подготовка на такова престъпление ще бъде от полза, за да може то да бъде предотвратено. Това е основният замисъл на предлаганото допълнение към чл. 112 от Наказателния кодекс и вярвам, че всички ние правилно ще го разберем и одобрим.

Създаването на чл. 112а се налага от обстоятелството, че закана с извършване на престъпление, може да бъде и безадресна, неотправена към определено лице. Това са обикновено заканите на терористи, които заплашват, че ще извършат терористични актове, диверсионни действия или общоопасни престъпления, без да визират определено лице или имота му.

Реално погледната и преценена такава безадресна, но обща закана, е обществено по-опасна от индивидуалната адресирана закана затова, защото става дума за заплахата не на една личност, а за заплахата на множество личности, за заплахата, в последна сметка, на обществото. Сезирани сме обаче свършено правилно с два варианта на норма против такава безадресна индивидуална закана в зависимост от това, дали става дума за закана за извършване на престъпление с противодържавна цел или липсва такава цел.

Внася се и допълнение на чл. 273 от Наказателния кодекс с цел да се осигури отстраняване на деяния, които могат да внесат смут в обществото като например симулиране на действия с взрив или взривни устройства и други подобни. Увеличават се и наказанията за незаконно произвеждане, преработване, държане, търгуване, внасяне и изнасяне на взривни вещества, огнестрелни оръжия и боеприпаси. С това ние не само повишаваме ефикасността на нашите правни норми, но и даваме своя международен принос в борбата срещу международния тероризъм, при който най-много се борава, ползува и търгува с огнестрелно оръжие.

Все в насока на този международен принос в борбата срещу тероризма трябва накрая да се включи и подчертае и приносът в борбата срещу държането, пренасянето, производството, търговията с наркотици, който даваме сега, като включваме няколко извънредно ефикасни норми в нашия Наказателен кодекс. Ние обявяваме и издигаме в престъпление с новия член 356а от Наказателния кодекс приготвянето към извършването на най-тежките престъпления. По този начин се създават нормативните условия и предпоставки за пресичането на дейността „подготовка“. За такава престъпна дейност се обявява и подготовката на територията на Народна република България да се извърши в чужбина от чужденци общоопасно деяние, като в обхвата на това определение се включват производството, държането, пренасянето и отчуждаването на наркотици, както и приготвя-

нието към контрабанда на наркотици, а също и несъобщаването на подготовката на такова престъпно деяние. Ясен е международният аспект на тези норми.

По един научнообоснован и нормативно формулиран път чрез предлаганите на Народното събрание изменения и допълнения в нашия Наказателен кодекс, които ние сега обсъждаме, ще направим двойна стъпка в развитието и усъвършенствването на нашата нормативна наказателноправна система. Доразвиваме и осъвременяваме тази система с оглед на нашето национално наказателно право, а, от друга страна, даваме безспорен по своята ефикасност и навременност принос в усилията на държавите и международната общественост за борба против редица болестни прояви на нашето съвремие, като тероризма, видовете диверсия, наркотизма и други.

Всички ние трябва да имаме предвид това и да гласуваме за предложените ни изменения и допълнения на нашия Наказателен кодекс.

Благодаря. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Нинко Стефанов: Има думата народният представител Алексей Рафаилов.

Алексей Рафаилов: Другарки и другари народни представители! В доклада и мотивите на законопроекта за изменение и допълнение на Наказателния кодекс, който е внесен на настоящата сесия на Народното събрание, убедително са посочени причините и обстоятелствата, наложили тези изменения и допълнения. Напълно убедено споделям сериозните съображения, които ги налагат. Вникнем ли дълбоко в социалния и политическия смисъл на предложените със законопроекта изменения и допълнения, ще се убедим, че те са наистина необходими и навремени. Сега, когато в редица капиталистически страни е налице истинска терористична вълна, много важно е в ръцете на нашите държавни органи да се даде този важен политико-правен акт за активно участие на нашата страна в борбата с международния тероризъм. Същевременно той да бъде сериозно предупреждение към всеки, който възнамерява да извърши терористичен акт.

Убеден съм, че Законът за изменение и допълнение на Наказателния кодекс ще бъде посрещнат с удовлетворение от цялата наша общественост, ще издигне авторитета на страната ни и ще има съответен международен резонанс. Считаю, че с измененията и допълненията към чл. 356а, 356б, 356в, 337 и 339 на Наказателния кодекс правилно се разширява обхватът на възможните прояви с терористич-

на насоченост и се повишават санкциите, за да се наказват те в пълно съответствие с техния общоопасен характер.

Другарки и другари! Размишлявайки над причините за тези тревожни явления, човек не може да не ги види в дълбоката икономическа, политическа и идеологическа криза, в която изпаднаха някои империалистически страни, във факта, че издигат тероризма в ранг на държавна политика. Най-груба проява на държавен тероризъм беше агресията против Гренада. Не спира необявената война срещу Никарагуа.

Като фалшифицират фактите, реакционните империалистически кръгове обявяват социалистическите страни за подбудители на международния тероризъм, а борците за свобода и национална независимост — за терористи. Няма нищо очудващо в това, че агресивните империалистически сили се опитват да представят нещата в такава светлина. Фактите обаче са нещо неопровержимо. Не е необходима голяма политическа далновидност, за да се разбере какви цели преследват те с това. Главната им цел е да дискредитират в очите на световната общественост борците за национална независимост, социалистическите страни, да дестабилизируют общественopolитическия строй в тях. И тази пропагандистка агресия се съпровожда с опити за подривни акции от политическо, идеологическо и икономическо естество, води се остра психологическа война, която трови международните отношения.

През последните години България също е обект на обвинения като подбудител на тероризъм. В ход са пуснати различни средства — от лъжата, измамата, клеветата, провокациите, дезинформацията и шантажа до отделни терористични действия. Нашата страна има безкомпромисно ясна и категорична позиция към тероризма. Тя много пъти е доказвала тази своя позиция, доказва я и днес.

Страхът пред нарастващата притегателна сила на реалния социализъм, на неговите успехи във всестранното задоволяване на материалните и духовните потребности на трудещите се и в развитието на демокрацията принуждава империалистите да си служат с различни инсинуации, с клевети и фалшификации спрямо Съюза на съветските социалистически републики, Народна република България и другите социалистически страни. Тези хора претендират, че имат моралното право да поучават другите народи и страни, да се намесват във вътрешните им работи. Демокрацията трябва да започва от собствения им дом. А какво е положението в техния дом? Милиони безработни, бездомни, гладни, немилли-недраги, полицейски преследвания, терористични действия и жестоки репресии срещу борците за мир и граждански права, срещу тези, които се обявяват за ликвидиране на

всички форми на дискриминация на основата на раса, пол, религиозна принадлежност и др.

Социализмът за първи път в историята на човечеството изпълни с реално съдържание понятието „демокрация“. Социализмът не само записа в Конституцията, но и осигури на хората истински свободи и демократични права и благосъстояние. Поколения трудещи се в нашата страна не знаят какво е безработица, неувереност в утрешния ден, на тях им е осигурено правото на труд, на безплатно образование и медицинско обслужване.

Трудещите се в нашата страна завоюваха своите права в революционни битки с класовия враг, с капитализма и фашизма, в строителството на новото общество и никому не е позволено да посяга на тях. Реалният социализъм е активен и последователен защитник на най-главното право на човека — правото на живот. Най-ярко свидетелство за това е борбата, която сега водят социалистическите страни за предотвратяване на опасността от ядрена катастрофа.

В страната ни съществува морално-политическо и идейно единство, ведрa и спокойна обстановка. Народът, крепко сплотен около ленинската априлска линия на Българската комунистическа партия, е отдаден на творчески труд за достойно посрещане на тринадесетия конгрес на партията. За социалистическото общество народното благополучие, защитата на човешкия живот и обществения ред са историческо завоевание и ние няма да позволим да се нарушава спокойствието на народа, неговият мирен и съзидателен труд.

Ще гласувам за предложените изменения и допълнения. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Нинко Стефанов: Има думата народният представител Дико Фучеджиев.

Дико Фучеджиев: Уважаеми другарки и другари народни представители! Обсъждаме някои изменения и допълнения на Наказателния кодекс на Народна република България по два съществени проблема на съвременния свят — тероризма, включително и в неговия международен аспект, и трафика на наркотици. И веднага искам да поясня, че това не са проблеми нито на нашата социалистическа родина, нито на другите социалистически страни — те са чужди на нашата идеология, морал и обществена практика. Те се изключват от дълбоката хуманна същност на социалистическото общество, от принципите на неговото устройство.

Но в съвременния свят не можеш сам да живееш — това се отнася и за човека, и за държавите, и за човешките общности с противоположни интереси. В съвременния свят контактите са неизбежни и наложителни и между държави с

различен обществен строй. Изключително широко и интензивно стана общуването, което включва стотици милиони хора; туризмът в своята международна форма взе огромни размери в малък отрязък от време; културният обмен е необходимост; междудържавните контакти — въпрос на всекидневна политика.

Народна република България е развита социалистическа страна и в общественно-икономическо, и в политическо, и в духовно отношение. Тя не е само участник в активните международни процеси — тя е от инициаторите и двигателите на тези процеси. Нашата партия и по-конкретно нейният генерален секретар Тодор Живков отдават първостепенно значение на участието на страната в международното разделение на труда, в безпрецедентен по своите мащаби културен обмен, в постоянни и конструктивни политически срещи на различни равнища.

Не е трудно да разберем, че по отворените пътища на международното общуване може да мине и добро, и лошо. Тази е простата логика, поради която ние се сблъскваме с чужди нам явления и престъпни дейности и сме принудени да правим необходимото за недопускането им, за изкореняването им, за предотвратяване на развитието им у нас и за тяхното наказване. Такъв е смисълът на допълненията и измененията, които се предлагат в Наказателния кодекс. Те са свързани с международния аспект на тероризма и наркоманията, два от основните бича в съвременния капиталистически свят.

Тероризмът е стар колкото човечеството и неговите мотиви са били от различен характер. За да не правим пространни екскурзии в историята, да си спомним жестокия терор, на който са подложени последователите на марксистическото учение от неговия първи ден, разправата с работническите водачи, убийствата на братята Кенеди, на Мартин Лутър Кинг, на Алдо Моро, на Индира Ганди и на много други, жестокото потисничество, на което са подложени цели народи в Азия, Африка и Латинска Америка.

Като отхвърляме категорично и безусловно тероризма като философия и практика и разглеждаме развитието му в съвременния свят, ние не можем да не стигнем до извода, че едни от най-дълбоките му корени са социални. Богата почва за възникването и разпространението на този бич в днешното капиталистическо общество са язвите му, които са хронични и неизлечими. Крепящото социално неравенство, несигурността и беззащитността на човека, липсата на перспектива пред младите хора и масовата безработица пораждат отчаяние, социални конфликти и дълбоки морални и нравствени травми и депресии, отчуждават човека не само от обществото — източник на всички злини, но и от близ-

ките му. Ние знаем приказките за правата на човека, за свободата на словото, събранията и стачките, знаем също така добре в чий ръце са средствата за осведомяване, знаем как се разправят със стачниците и с мирните демонстранти против ядреното оръжие, с борците за мир и разбирателство между народите.

Милиони български граждани с очудване и възмущение посрещат периодично повтаряните обвинения срещу нашата страна за съучастие в тероризма и трафика на наркотици.

Едва ли има друго явление освен тероризма, което да изразява толкова дълбоко и точно безизходицата на съвременното капиталистическо общество както наркоманията. Подчертавам безизходица, защото дълбоката същност на наркоманията е бягство от действителността, бягство от горчивата реалност в света на краткотрайните сладки илюзии, в едно духовно небитие, чиято цена е физическата и моралната разруха на личността. При това не е излишно да кажем, че бичът се шири главно сред младежта. И няма нищо чудно за тази младеж, която не знае какво ѝ носи утрешният ден, която е обезоръжена и капитулирала пред липсата на перспектива, на бъдеще, на морални устои и ценности. Милиони млади хора се разрушават физически и морално и загиват. Лицемерните усилия на управници и институции в капиталистическите страни са капка в морето на огромната наркотична индустрия, пръсната по цялото земно кълбо. Въпрос на баснословни печалби!

В света в момента има два най-големи консуматора на продуктите на тази индустрия — Съединените американски щати и Западна Европа, към които непрекъснато текат парти от хероин, кокаин, хашиш за милиони и милиарди долари. България се намира на главния път от азиатските центрове за производство на наркотици към Западна Европа. През граничните пунктове на Калотино и Капитан Андреево годишно преминават над 7 милиона чужди граждани, над 165 хил. вагона, 40 хил. автобуса, 370 хил. камиона, 1 млн. и 200 хил. леки автомобили. И нашата, и чуждата общественост редовно се информират за големи количества наркотици, разкрити в транзитно преминаващи преносители. В последните години българските митнически власти са конфискували около 17 тона наркотици и в сътрудничество със свои колеги от други страни са ликвидирали някои канали за трафик на наркотици. Народна република България е активен участник в международните конвенции и една от страните, които се борят най-резултатно против трафика на наркотици по линията Азия — Западна Европа.

Тези факти са известни на митническите органи от Съединените американски щати и Западна Европа и многократно са признавани от тях. Но това очевидно не е по смет-

ките на определени сили и както в „случая Антонов“ те полагат неимоверни усилия необосновано да обвинят България, че не е достатъчно добра бариера. Виждате ли, заради българите наркоманията в Съединените американски щати и Западна Европа расте и се разширява! Вместо да потърсят истинските корени на бедата, които са социални, недъг на собственото им общество, тези кръгове хвърлят камъни в чужди дворове. Причините за тази политика са известни, тя е плод на вражда и омраза към социализма и към България — една от страните, които го представят по най-добър начин.

Другарки и другари народни представители! Народна република България винаги точно е изпълнявала международните си задължения. Нещо повече, нашите компетентни органи сътрудничат по въпросите на международния тероризъм и трафика на наркотици дори със страни, с които нямаме официални спогодби, даваме информация на международни институции, включително и на Интерпол, без да членуваме в нея.

В същото време ние сме длъжни да вземем съответни мерки както за подпомагане на борбата срещу тероризма и трафика на наркотици на международната сцена, така и за собствена защита от подобни явления. Ето защо допълненията и измененията на Наказателния кодекс, които се предлагат, са необходими.

Предвижданите нови текстове в чл. 97, ал. 2 и 3 и чл. 143а на Наказателния кодекс третира проблема за вземане на заложници. Този проблем е свързан с терористичната дейност на отделни групи или лица и неговата най-неприятна особеност се състои в това, че застрашава физическото и духовното здраве и живота на абсолютно невинни хора. Без да е имало досега такива случаи в нашата страна, като вземаме под внимание факта, че те стават твърде често в много страни по света, ние сме длъжни да проявим необходимата предвидливост и да разполагаме с това оръжие за наказание, когато ни потрябва.

Текстове в Наказателния кодекс с принципно ново съдържание се предлагат с чл. 242, ал. 8 и чл. 356 във връзка с чл. 354 и 354а — предотвратяване на контрабанда с наркотици, или за други престъпления, свързани с наркотици. Това могат да бъдат действия от различен характер, като организиране на връзки, бази за укриване, средства за пренасяне и други.

Особено значение придобива допълнението към Наказателния кодекс, което третира престъпното деяние „подготовка на чужди граждани на наша територия за извършване в чужбина на контрабанда с наркотици или терористични актове“. Както отбелязах и по-горе, в борбата си против те-

зи злини нашата страна помага на други страни дори и тогава, когато не съществуват с тях двустранни спогодби. Включването на този текст в Наказателния кодекс е израз на нашата воля да подпомагаме другите страни и народи в борбата им против тероризма и наркоманията. То е израз на интернационална солидарност и разбиране за високата мисия, която има нашата социалистическа страна в международен аспект. Този текст още веднъж ще подчертае цялата безсмисленост на опитите на нашите зложелатели да ни обвинят в собствените си грехове.

Другарки и другари народни представители! Предложените текстове за изменение и допълнение на Наказателния кодекс имат дълбок социален и особено актуален смисъл. Тяхната същност произтича от цялостната политика на нашата страна — вътрешна и международна, и ще ни даде възможност с безкомпромисна борба против тероризма и трафика на наркотици в още по-голяма степен да утвърдим престижа на Народна република България на международната арена. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Нинко Стефанов: Има думата народният представител Гавраил Михайлов.

Гавраил Михайлов: Уважаеми другарки и другари народни представители! С особено внимание и удовлетворение изслушах предложения проект за изменение и допълнение на Наказателния кодекс, който се отнася до борбата с тероризма, приготовленията към общоопасни престъпления и недоносителството при тези случаи.

Трудно ми е да говоря по тези въпроси, особено сега, когато като частица от миролюбивия ни народ, като работник от завод „Петър Ченгелов“ в гр. Пловдив, с моите колеги и цялата ни работническа класа полагаме усилия за предсрочно изпълнение на високонатриотичните предназначения на осмата петилетка в навечерието на Тринадесетия конгрес на нашата партия. Защото смисълът и съдържанието на всеотдайната ни дейност е грижата и борбата за издигане на материалното и духовното благосъстояние на народа, за ускоряване на социалния, икономическия и духовния напредък на социалистическата ни родина.

Извоюваните във всички области на обществения ни живот успехи са нов израз на жизнената сила на социалистическия обществен строй, на неговите неоспорими предимства пред капитализма. Те са резултат на органичното единство между партия и народ, от динамичния социален, икономически и културен напредък, от творческия подход към проблемите на вътрешната и външната политика, от непоколебима-

та вяжност към марксизма-ленинизма, към социалистическия патриотизъм и пролетарския интернационализъм.

Тероризмът е чужд и противоречи на същността на нашия строй. Той е присъщ на грабителската капиталистическа класа, продукт на обществото на експлоатацията и потисничеството. И ако има някой, за когото човешкият живот не означава нищо, това са онези, които издигнаха терора в ранг на държавна политика.

Разгърнатата в някои западни страни клеветническа кампания срещу социалистическите държави, част от която са обвиненията за вдъхновяване и поддържане на международния тероризъм, е нов елемент в провежданата досега идеологическа диверсия. Същността и формите, в които се провежда кампанията, свидетелствуват, че империалистическите кръгове са принудени да търсят идеологическо обосноваване на своята агресивна външна политика, като дезинформират народите и се опитват да настроят световното обществено мнение срещу страните от социалистическата общност.

Уважаеми другарки и другари народни представители! Ние, работниците, трудовите селяни, творческата ни интелигенция, целият народ, сме заети в мирен и градивен труд. Готовим се да посрещнем тринадесетия конгрес на Българската комунистическа партия с нови успехи, които още по-ярко ще разкриват и потвърждават правилността, жизнеспособността и творческата същност на априлската линия на Българската комунистическа партия. Готовим се за достойна равностметка и поемане на нови задачи с голямо значение за всестраниното развитие на Народна република България, за по-нататъшното повишаване жизненото равнище на българския народ, за осъществяване на нашата пряка историческа задача — изграждането на зрелия социализъм.

Тъкмо затова с особено възмущение и огорчение посрещаме отделните прояви на тероризъм като деяния, най-грубо противоречащи на хуманизма на нашия народ, на социалистическия ни строй, нарушаващи мирния труд и спокойствието на трудещите се. Кому са необходими и на кого служат тези варварски изстъпления? Вероятно те са плод на болната фантазия на някои реакционери, че по този начин ще спрат историческия ход на обновената ни родина по пътя на социализма, братския съюз със страните от социалистическата общност и двойния ни освободител — великия Съветски съюз.

Уважаеми другари! Убеден съм, че трудещите се в нашата страна ще посрещнат с одобрение предвидените изменения и допълнения в Наказателния кодекс. Нещо повече, това ще съдействува навсякъде да се създаде нетърпимост към престъпните прояви и ще мобилизира усилията на цялото насе-

ление и особено на трудовите колективи при предотвратяването и разкриването на тези деяния.

Аз напълно одобрявам предложението за предвиждане на наказания за недоносителството в цитираните в проекта текстове. Нима мълчанието не заслужава укора на цялото общество с една присъда, тъй като подпомага предстоящото извършване на т. нар. общоопасни престъпления? Нима човекът, който мълчи, не върши едно особено укоримо деяние? Нали Конституцията, основният ни закон, ни вменява задължение за укрепване на законността и предотвратяване на престъпленията и правонарушенията.

Предлага ни се да утвърдим увеличаване размера на предвидените наказания за някои престъпления. Аз напълно одобрявам тези изменения, защото те са една предупредителна мярка към готвещите се да извършат такива престъпления. Тези текстове ще внесат успокоение сред трудовете хора и ще служат като най-сериозно предупреждение към онези, които са решили да нарушат ритъма на мирния ни труд. Ние сме длъжни да защитим нашите придобивки, плод на саможертвата на хиляди знайни и незнайни герои, на самоотвержения труд на миролюбивия ни народ, на мирната политика на славната ни партия.

С цялата си душа одобрявам предложените изменения и допълнения на Наказателния кодекс и ще гласувам за тях.

Благодаря за вниманието. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Нинко Стефанов: Желаете ли още някой народен представител да се изкаже или да направи предложение към обсъждания законопроект? — Раденко Григоров.

Раденко Григоров: Другарки и другари народни представители! Откъдето и да идва у нас тероризмът, дали ще бъде организиран от ЦРУ, както е случаят с Антонов, заедно с италианската разведка, или ще бъде тук от наши граждани, по своя инициатива или по инициатива на външни центри, всичко това е и ще бъде насочено срещу подронването на социалистическия строй в нашата страна. Изхождайки от това, аз смятам, че тук трябва да бъдем безмилостни, по думите на Ленин — тук трябва да играе цепеницата.

От тази гледна точка аз смятам, че др. Лютов, който е поправил някои членове, е постъпил меко. Например § 5 — създава се нов чл. 143а. Цитирам: „Който задържи някого като заложник, чието освобождаване поставя в зависимост от изпълнението на определено условие от страна на държавата, на държавна или обществена организация или на трето лице, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години“. И второто: „Когато в случаите по предходната али-

нея деецът заплашва, че ако поставеното от него условие не бъде изпълнено, ще причини смърт или тежка или средна телесна повреда на задържания, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години“.

Предлагам в първия случай наказанието да бъде лишаване от свобода до осем години, а по втория — до десет години. По моему са занижени годините за наказание. Трябва да се стреснат онези, които си въобразяват, че с тероризъм ще могат да достигнат някакви цели в нашата страна. А това ще направи законът. Това е моето предложение.

Председателстващ Нинко Стефанов: Има ли други другари, които искат да вземат думата? — Няма.

Пристъпваме към гласуване.

Моля народните представители, които приемат по принцип предложения законопроект, да вдигнат ръка.

Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Законопроектът се приема единодушно на първо гласуване.

Преди да се постави на второ гласуване, законопроектът се предоставя на Законодателната комисия за допълнително обсъждане.

Другарки и другари народни представители, с това приключва второто заседание. Следващото ще се състои днес след обяд от 16,00 часа.

Преди да закрия заседанието, ще направя едно съобщение.

Непосредствено след заседанието на Народното събрание в източната зала на първия етаж ще се проведе заседание на Законодателната комисия съвместно с ръководствата на другите постоянни комисии за допълнително обсъждане на проекта за Семейен кодекс и на законопроекта за изменение и допълнение на Наказателния кодекс.

Закривам заседанието.

(Закрито в 11 ч. и 50 м.)

Зам.-председател: **Нинко Стефанов**